

אפיקורוס⁽³²⁾].

רבי עקיבא אומר: אף הקורא בספרים החיצונים [בגמרא יתפרש מהם ספרים חיצונים], אין לו חלק לעולם הבא.

וכן הלוחש על המכה ואומר: "כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך", אין לו חלק לעולם הבא⁽³³⁾.

אבא שאול אומר: אף ההוגה את שם השם באותיותיו. שאסור להגות את השם כפי שהוא כתוב, אלא צריך לאמרו בלשון אדנות⁽³⁴⁾.

מעשה ידי להתפאר". והיינו, עמך כולם, אף החוטאים, לאחר שקיבלו את עונשם, והומתו בד' מיתות — צדיקים הם, וירשו עולם הבא⁽²⁹⁾.

ואלו הם שאין להם חלק לעולם הבא⁽³⁰⁾:

א. האומר שאין תחיית המתים מן התורה [כלומר, שאומר שאין רמז לתחיית המתים מן התורה, אף שהוא מודה שאכן תהיה תחיית המתים]⁽³¹⁾.

ב. והאומר שאין תורה מן השמים.

ג. ואפיקורוס [בגמרא יתפרש מיהו

המתים מן התורה. ואפילו יהא מודה ומאמין שיחיו המתים, אלא שהוא טוען שאין רמז לכך בתורה, כופר הוא. שהואיל ועוקר שיש תחיית המתים מן התורה, מה לנו ולאמונתו? וכי מהיכן הוא יודע שכן הוא, אם אין זה רמוז בתורה? הלכך כופר גמור הוא.

32. אפיקורוס — לשון הפקר הוא.

והר' בנימין מוספאי [בעל מוסף הערוך] כתב, ש"אפיקורוס" הוא שם של פילוסוף יווני כופר בהשאת הנפש. וחכמינו העתיקו מלה זו למבזה חכמים ודבריהם הנאמרים באמת.

33. בגמרא להלן [קא א] מבואר, דהיינו דווקא כשרוקק לפני שלוחש על המכה. ואין לו חלק לעולם הבא, משום שאין מזכירין שם שמים על הרקיקה. עיי"ש.

34. כתבו התוס' במס' סוכה [ה א]: "אעפ"י שיו"ד ה"א שם גמור, אין זה הוגה שם באותיותיו אם מזכיר שתי אותיות, כיון דאינו מזכירם לשם שם שלם. ועוד, ההוגה שם באותיותיו פירש בקונטרס שדורש אותיות של שם בן ארבעים ושנים אותיות. ואף על פי כן

שנאמר בפסוק "ארץ" — משל הוא. והיינו לשיטתו, שהוא סובר שעולם הבא הוא עולם הנשמות [כפי שהובא בהקדמה]. אבל לשיטה השניה שהבאנו, שעולם הבא הוא אחר תחית המתים, יהיה "ארץ" כמשמעו.

ובכן יהודיע כתב, דמהכא ראייה לעולם הבא. שאם הכוונה ב"ארץ" היא כפשוטו, ארץ של עולם הזה, הא חזינן דלא הכי הוא. שהרי כמה צדיקים גלו מהארץ, ואין להם חלק בה. ועל כרחק מדובר על עולם הבא. ולכן נקט "לעלם" בלא וי"ו, לשון העלמה, שמדובר בארץ שהיא נעלמת ואינה גלויה.

29. מהרש"א. עיי"ש מה שביאר עוד.

30. עיי' בתוס' סוטה [ה א, ד"ה כל אדם] שהקשו, הרי יש עוד כמה מקומות שאמרו שאין להם חלק לעולם הבא, כגון ההיא דהתם "כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער", "מתים שבחול" אינם חיים" [כתובות קיא א], ועוד מקומות.

31. כך כתב רש"י. דהיינו, שהוא כופר במדרשים דדרשינן בגמרא לקמן מניין לתחיית